

ŞEHİR, ŞEHİRLEŞME VE YEREL YÖNETİMLER

Umut EKŞİ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Türkiye

umut.eksi@ibb.gov.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2224-0959>

Dr. Fethi GÜRÜN

Üsküdar Üniversitesi, Türkiye

fethi.gurun@uskudar.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-9820-7357>

ÖZ

Bu makalede, şehirleşmeyi etkileyen etkenler arasında, Belediye'nin yetki ve sorumlulukları arasına giren maddeleri inceleyerek çözüm önerileri oluşturmaya çalışacağız. Tarihçiler ve toplumbilimciler, şehirlerin ortaya çıkışını uygarlıkların doğuşu olarak değerlendirirler. O dönemin insanların karşı karşıya kaldıkları ve kendi başlarına üstesinden gelemedikleri güçlükleri, toplumda geliştirilen ilişkiler yoluyla çözümlenmek istediği ve başarıyla sonuçlanan her durumun ileri toplumsal birlik seviyesine ulaştırdığını var sayarsak tarihteki ilk şehirlerin oluşumunu da bu yaklaşım içinde değerlendirebiliriz. Şehir; insanoğlunun yüzyıllardır arayışında olduğu ve oluşumunu da kolay kolay kontrol edemediği kendiliğinden gelişmiş bir mekanizmadır. Şehir kavramı, tarih boyunca farklı şekillerde yorumlanmış olmasına rağmen; genel olarak kentsel yerleşim alanlarının genel adı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanayi devriminden sonra şehir kavramının tanımında, hızla gelişen kentlerin yapılarına bağlı değişime rastlamaktayız. Şehri; kendi sınırları içinde yaşayan insanların, geçim kaynaklarını tarım ve hayvancılık dışı uğraşların oluşturduğu; yönetim yapısı, toplumsal ilişkiler, kültürel alanlar, nüfus yoğunluğu gibi birçok yönden kırsal alanlardan farklı olan yerler şeklinde tanımlamak da mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Şehir, Şehirleşme, Yerel Yönetimler

CITY, URBANIZATION AND LOCAL GOVERNMENTS

ABSTRACT

In this article, among the factors that affect urbanization: I will try to create solutions by examining the items that are among the Powers and responsibilities of the Municipality. Historians and sociologists consider the emergence of cities as the birth of civilizations. Considering the difficulties that the people of that period had faced and the difficulties they couldn't overcome on their own, they wanted to analyze through the relations developed in society, and that all the cases that succeeded reached the level of advanced social unity, we can consider the formation of the first cities in history. City; it is a spontaneously developed mechanism that humanity has been seeking for centuries and can't easily control its formation. Although the concept of city has been interpreted in different ways throughout history; in general, it appears as the general name of urban residential areas. After the industrial revolution, in the definition of the city concept, we see the changes due to the structures of the developing city. City, people are living within their borders, livelihoods of agriculture and non-animal husbandry formed by efforts: it is also possible to define in many ways different from rural areas such as management structure, social relations, cultural areas, population density.

Keywords: *City, Urbanization, Local Governments*

GİRİŞ

Şehirleşme bir değişme sürecidir. Şehirleşme olarak adlandırılan; insan ihtiyaçlarının zaman içerisindeki fiziki değişimi, eğer sistematik ve kontrol altına alınmadan, plansız bir şekilde ortaya çıkar ise geri dönüşü olmayan bir durum meydana getiriyor. Gelişmekte olan ülkeler kentleşmeyi, ileriye dönük kalkınma hedeflerine ulaşmada hızlandırıcı ve yön verici bir araç olarak kullanmakta ve bunun yanında kentleşme sonucu meydana gelen sorunları, olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için büyük çaba harcamaktadırlar. Globalleşmeye paralel olarak şehirlerde artan nüfus yoğunluğu başta altyapı ve üstyapı olmak üzere birçok sorunu göz önüne getirmiştir. Daha iyi kent yaşam kalitesine erişmek için genel geçer standartları kapsayan yaşanılabilir ve sürdürülebilir kentleri yapılandırmak gerekmektedir.

Yaşadığımız çağda geleceğin tasarlanmasında önemli rolleri bulunan şehirlerimizin, geleceğe yönelik projeksiyonlarla, yenilikçi modellerle, stratejik yöntemlerle ve katılımcı karar alma süreçleri ile tekrar değerlendirmek gerektiğini görmekteyiz. Gelecekteki ihtiyaçlara göre kentlerimizin yenilenmesi,

dönüştürülmesi ve yeniden ele alınması, kentlere özgü bir kimlik kazandırılması, toplumda aidiyet duygusunun sağlanması, çevresel, kentsel, tarihsel korunmanın sağlanması ve bir amacı olan tasarım şekilleriyle kentsel estetiğe önem verilmesi kaçınılmaz bir olgu olarak önümüze çıkmaktadır.

Ülkemizde Şehirleşme Sorunsalı

Ülkemizde şehirleşme hareketlerinin gelişim sürecine bakıldığında, bu süreç 1960 öncesi ve sonrası olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. 1960'lara kadar çok yavaş artan nüfus, 1960'dan itibaren özellikle kırsal bölgelerdeki yapısal dönüşümlerin yol açtığı çözülme nedeniyle şehirlere doğru büyük göçlerin yaşanması sonucunda, çok hızlı bir artış ivmesi yakalamıştır. 1960'dan sonra köyden şehre doğru göçlerle şekillenerek artış gösteren düzensiz şehirleşme olmuştur. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi metropollere sanayinin geliştiği şehirlere doğru olan göçler, günümüzde çeşitli sebeplerle daha farklı yerleşim yerlerine doğru da gerçekleşmektedir. Bununla beraber, ülkemizin kentleşme sürecine yakından bakıldığında, göçe neden olan alanlarda olduğu gibi, bölgeler arasındaki ekonomik gelişme farklarının gün geçtikçe büyümesi, eskiden de göç alan yerleşimlerin daha çok göç almalarına yol açarken; endüstri, turizm ve tarım faaliyetlerinin gelişmesiyle meydana çıkan ve zamanla güçlenen yeni çekim merkezleri oluşmuştur.

Bilindiği üzere kentlerin asıl gelişmesi sanayi devriminden sonra olmuştur. Sanayi devrimiyle birlikte kentlerin gelişmesi, büyümesi, büyük endüstri merkezleri haline alması köylerden kentlere doğru olan göçlerin artmasına ve hızlı bir kentleşmenin ortaya çıkmasına neden olmuş ve 21. Yüzyılın en önemli özelliklerinden birini teşkil eden bu hızlı kentleşme süreci ile birlikte gerek bireylerin, gerekse bir bütün olarak toplum hayatını etkileyen, hızlı ve sağlıksız kentleşmenin sebeplerinden olan göç faktörünün etkisiyle başta sağlıksız konut ve plansız şehir olmak üzere işsizlik, yalnızlık, yabancılaşma gibi bir çok sosyal problem ortaya çıkmıştır.

Tarih boyunca şehirler ve bunun peşine şehirleşmeler ortaya çıkınca ilk başlarda insan hayatını, ihtiyaçlar ve yaşam biçimi bakımından kolaylaştırmıştır. Zaman içerisinde bu kolaylaştırıcı faktörler insanlar için yararlı olsa da kontrolsüz ve plansız olduğundan insanların hayatlarını tam tersine olumsuz etkilemiştir (Ortaylı,1977:152-153). Şehir ve şehirleşmenin sağlıklı bir şekilde oluşması için neler yapılmalı, bu sebepler içerisinde yerel yönetimlerin etkileri nelerdir gibi başlıklar incelendiğinde bazı kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu kavramlar ve etkiler doğru planlanır ise sağlıklı şehirleşme öngörülmektedir. Şehir sağlığı, toplumsal güvenliği de içeren, kişilerin ve toplumun sağlıklı bir ortamda huzur

ve güven içinde yaşaması ve kentsel yaşam kalitesinin yeterli olması ile ilgilidir. Sağlıklı bir şehirleşme için toplumsal uzlaşma ve rasyonel standartları esas alan yerel yönetimi gerektirmektedir. Yaşanabilir şehirleşme konusu şehirde yaşayan, şehri ziyaret eden, şehirden geçen ve şehir ile bir şekilde ilişkisi olan herkesin ihtiyaçlarının temini, huzur ve refahı ile ilgilidir. Şehirleşme sağlığının sağlanması ve sürdürülebilirliğinde merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin, sivil ve özel yönetim kuruluşlarının ve kentle ilgili olan herkesin birtakım sorumlulukları ile bir bütündür.

Gün geçtikçe önemi daha da artan ve geniş bir uygulama alanına kavuşan planlı şehirleşme gerek sosyal gerekse de teknik açıdan ayrıntılı olarak incelenmesi ve sorgulanması gereken bir konudur. Bu sebeple ve küreselleşen dünyada artık kentlerin sürdürülebilir bir şekilde dönüşüm ve değişim gerçekleştirerek şehir kimliklerini kazanmaları gereği “şehir planı” olgusunu gündeme gelmiştir (Genç,1997:91). Şehir planlama, hem teknik bir çalışma olduğu gibi sosyolojik yaklaşımda gerektiren bir işlemdir. Yerel yönetimler halka en yakın kamu kurumu olduğundan şehir planlamayı en iyi şekilde düzenleyecek kurumdur.

YEREL YÖNETİMLERİN ŞEHİRLEŞME KONUSUNDAKİ SORUMLULUKLARI

Devlet kurumunun tarihsel gelişimini incelediğimizde kamu hizmeti ve faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacı ile kurulmuştur. Bu süreç kamu gücünün bir merkezde toplanıp merkezden yönetilmesini amaçlayan merkeziyetçilik fikri ile kamu gücünün yerel birimler ile merkezden ayrı kuruluşlara dağıtılmasını ve işlerin çoğunluğunun bunlar tarafından icra edilmesini hedefleyen ademi merkeziyet fikri çatışmıştır (Onar,1966:589). Devlet hedeflerini merkezi yönetim ve yerel yönetim teşkilatları aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu manada yerel yönetimlerin güçleri ve etkinlikleri, o ülkedeki yönetim sistemiyle yakından alakalıdır. Başka bir ifadeyle o ülkedeki demokrasinin oturmuşluğu ile doğru orantılıdır.

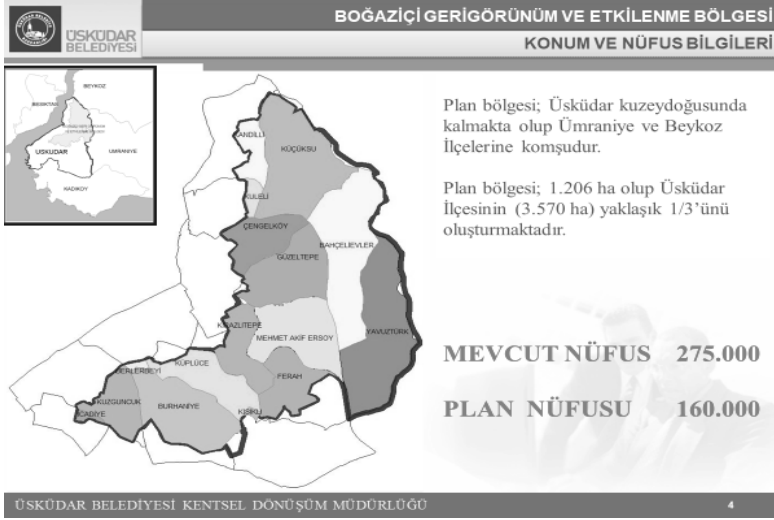
İşte tam bu noktada yerel yönetimlere ne gibi görevler düşüyor, en önemli etkisi hangi görev ve sorumluluğudur bunları inceledik. Yerel yönetimler; kavram olarak, merkezi yönetim dışında, yerel bir topluluğun ortak bir gereksinmesini karşılamak amacıyla oluşturulan, karar organları doğrudan halk tarafından seçilen, demokratik ve özerk bir yönetim birimi, bir kamusal örgütlenme modeli olarak tanımlanabilir (Onar,1966:589). Bir başka tanımlamaya göre; Yerel Yönetimler, ülke sınırları içinde belli bir bölgede yerleşmiş insan topluluklarının ortak ve yerel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş görev ve yetkileri kanunla belirlenmiş, özerkliğe sahip kamu tüzel kişilikleridir. Benzer bir tanımlama yeni

5393 sayılı Belediye kanununun 3. maddesinde de yapılmıştır. Yerel yönetimler, özellikle belediyeler şehirleşme konusunda anahtar bir role sahiptirler. Şehrin günlük sorunlarından birinci derecede sorumlu olmaları, onlara farklı bir görev yüklemektedir. Kanunlarda kendilerine verilen görev ve yetkiler sorumluluklarının ne denli büyük olduğunun bir göstergesidir. Belediyeler seçimle görev başına gelen yerel demokratik kuruluşlar olarak, kentteki tüm paydaşları bir araya getirici, ortak hedef belirleyici ve sektörler arası iş birliği ve yönetimi gerçekleştirici ve sürdürülebilir politikalar üretmelidir. Yürütülen bu politikalar toplumsal güvenlik ve sağlığın uygulanmasında ve özellikle sağlıklı kente ulaşmada ve sürdürülebilirliğinde yol gösterici olacaktır (Parlak,2006:354). Belediyelerde bulunan meclislerde kabul edilelen bölge imar planları doğrudan veya dolaylı olarak şehrin yaşanabilir bir yer olmasını etkilyen kararlardır. Bu nedenle yerel yönetimlerde bu konuda uzman ve ileri görüşlü insanlar tarafından bu planların yapılması gerekmektedir. Eğer bu durum düzgün yönetilemez ise şehirlerimiz yaşanılmaz bir hal alır.

ÜSKÜDAR BÖLGESİ MEHMET AKİF MAHALLESİ SORUNSALI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI

Şehirleşmeye yerel yönetimlerin birçok olumlu olumsuz etkisi olmaktadır. Bu çalışmada, şehir planlaması ve bölge imar Planları mercek altına alınmıştır. Şehir planlarının ve bölge imar planlarının, bir bölgenin yaşanılabilir ve sosyal donatı alanlarına ulaşılabilir olması için çok önemlidir. Bölge İmar planı yapılmış bir bölgede nasıl bir kentsel dönüşüm uygulaması olduğunu da görmek için, Üsküdar ilçesinde yapılmış olan 1/1000 ve 1/5000 ölçekli bölge planları inceleyeceğiz.

Üsküdar ilçesinde Boğaz geri görünüm ve Etkilenme bölgelerinde 1/1000 ve 1/5000'lik imar bölge planları yapılmıştır. Yeni yapılmış bu plana istinaden, önce mevcut durumun envanteri olan yapı adeti, daire sayısı, mülkiyet durumu, nüfus gibi veriler ortaya çıkartılmıştır. Bu analizin neticesinde, yeni plana göre yapılabilecek kentsel dönüşüm projeleri hazırlanmıştır. Projelerde de görüldüğü gibi, yaşanması birçok açıdan kolay olmayan bir bölgeyi teknik olarak ayrıntılı bir imar planı yaparak ülkemizdeki deprem riski yönünden belirli standartların üzerine getirmiş oluyoruz ve insanlara yeşil alanı, okulu, ibadethanesi vb. sosyal donatılardan yararlanılabilen bir yaşam alanı tasarlandığını öngörüyoruz.

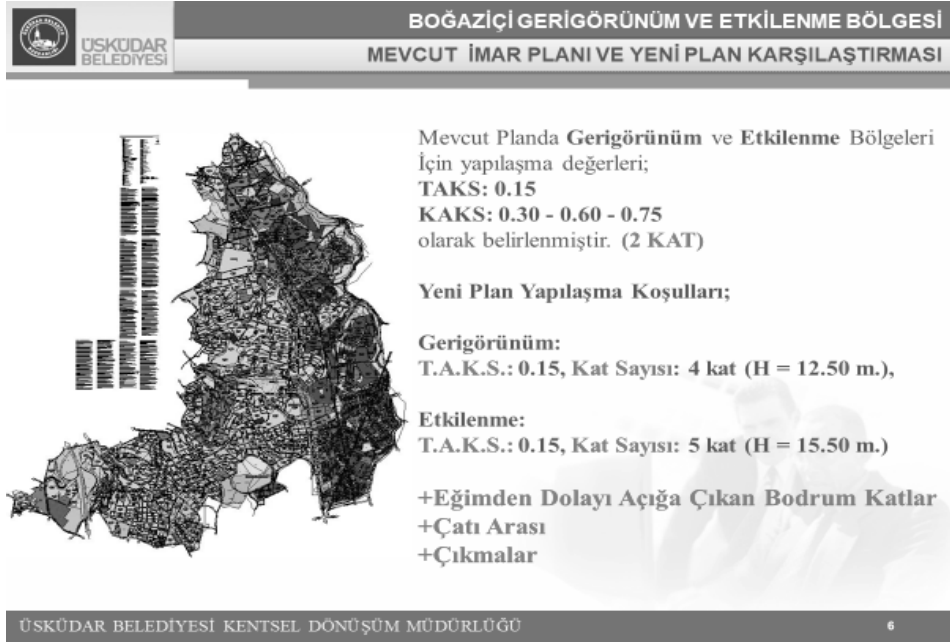
Şekil 1: D.İ.E. 2016 Yılı Plan Nüfusu ve Genel Nüfus Verileri

Yukarıdaki şekilde; mavi çizgiler ile sınırları çizilen Üsküdar ilçe sınırlarında bulunan boğaziçi geri görünüm ve etkilenme bölgeleri diye tanımlanan plan bölgeleri bulunmaktadır. Bu bölgelerde eski plana göre yaşaması gereken nüfus 160.000 iken kaçak yapılaşma ile 275.000 kişi olmuştur. Buda neden bu bölgede yeni bir plan ihtiyacı gerektirmiştir.

Şekil 2: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden Mahalle Bilgileri

Yukarıdaki şekilde; mavi çizgiler ile sınırları çizilen Üsküdar ilçe sınırlarında bulunan Boğaziçi geri görünüm ve etkilenme plan bölgeleri olarak tanımlanan 16 mahalleyi ilgilendirdiğini görüyoruz.

Şekil 3: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden Üsküdar İlçesi Eski İmar Planı Ve Yeni Plan Karşılaştırması

Yukarıdaki şekilde; Üsküdar ilçe sınırlarında bulunan Boğaziçi geri görünüm ve etkilenme plan bölgelerindeki eski durum ve yeni yapılan plandaki imar hakları karşılaştırılmaktadır.

MEVCUT İMAR PLANININ ÇÖZÜM GETİREMEDİĞİ KONULAR

Mevcut arazi kullanımı Boğaz Kanunu yapılaşma şartlarına uygun gelişmemiştir. Alanın büyük bölümünü kaplayan hisseli mülkiyet ve üzerindeki kaçak yapılaşma nedeniyle plansız, sağlıksız konut dokusu gelişmiştir. Yoğun ve niteliksiz konut dokusu Boğaziçi peyzaj ve silüetini görsel açıdan olumsuz yönde etkilemektedir ve bunun yanı sıra Depreme Dayanıksız Yapılaşma gerçekleşmiştir. Mevcut planlardaki teknik ve sosyal donatı alanlarının kamuya kazandırılması ve uygulamanın yapılmasında da başarısız olunmuştur. Bu durum bölgenin kamusal ihtiyaçlarının karşılanmasında problemlere yol açmıştır. Yer yer bu alanların kaçak konutlar ile dolduğu da görülmektedir.

BÖLGEDE KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN YAPILMASININ AMACI

Kaçak yapılaşma ile oluşan bölgelerin sağlıklı kent alanlarına dönüştürülmesi için bir model oluşturulacak ve mimari olarak Üsküdar ilçesinin kültürel değerlerine uygun projelerin geliştirilecek. Site formlarında oluşan yabancılaşma olgusu yerine Üsküdar ilçesine uygun değerlerin devamını sağlamak üzere komşuluk, mahalle, semtlilik vb. değerlerin korunmasına yönelik mekansal tasarımlar yapılacak. Vatandaşların kendi mülkiyetleri üzerinde gönüllülük esasına göre uygulama yapılacak. Vergi ve harçlardan muafiyet sağlanacak; mal sahipleri kira veya kredi desteğinden yararlanabilecek, kiracılar taşınma bedeli alabilecek. Yeni, düzenli ve estetik yerleşim alanları ile bölgede yeni yapılan konutların maddi değeri artmış olacak. Sosyal ve teknik alt yapı ihtiyaçlarını yeterli ölçüye ve çağdaş kent yaşamının gerektirdiği kaliteye kavuşturulacak, yeni donatı alanları (okul, hastane, park vb. alanlar) planlanacak kullanıma açılma imkanı sağlanacak. Planlama alanının ulaşım sistemi yeniden düzenlenecektir.

ÜSKÜDAR İLÇESİNDE YENİ YAPILMIŞ BÖLGE PLANI KAPSAMINA İKİ ADET DEPO KONUT ALANINDAKİ ÖRNEK DÖNÜŞÜM PROJELERİ

1159 Ada 48-49 Parseller Depo (Rezerv) Konut Alanı -1

Bahçelievler Mahallesi, Bosna Bulvarının batısında yer almakta olan 1159 ada 48 (3.149,9m²) ve 49 parsellerin (2.640,6m²) toplam proje alanı **5.790,5m²**'dir. Söz konusu alanda TOKİ iş birliği ile projenin yapımı tamamlanmış olup Çamlıca Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında boşaltılan bölgelerdeki vatandaşların konut ihtiyacını geçici olarak karşılamak üzere kullanılmaktadır. Bu projede çıkmış olan daireler Üsküdar Belediye mülkiyetinde olup, bölge mahallerinde gerçekleştirilecek kentsel dönüşüm projelerin depo konut alanı olarak vatandaşların kullanımına sunulmaktadır.

Şekil 4: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden Depo Konut Alanı -1 Vaziyet Planı

Yukarıdaki şekilde; depo konut alanı olarak kullanılacak bölgede yapılması planlanan kentsel dönüşüm projesindeki konutların yerleşim planları ve sayısal değerleri bulunmaktadır.

Şekil 5: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden Depo Konut Alanı -1 Şantiye Görüntüleri

Yukarıdaki şekilde; depo konut alanında yapılan kentsel dönüşüm projesinin şantiye görüntüleri mevcuttur.

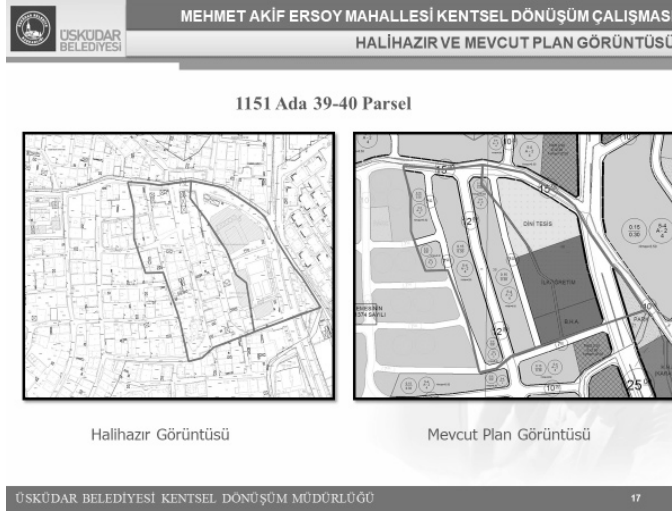

Şekil 6: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden Depo Konut Alanı -1 Tasarım Çalışması

Yukarıdaki şekilde; Üsküdar ilçesi 1159 ada 48 ve 49 parsel sınırları içerisindeki depo konut alanında yapılan kentsel dönüşüm projesinin, Üsküdar silüetine de uygun, modern ve klasik mimari çizgilerimizi taşıyan tasarım görselleri mevcuttur.

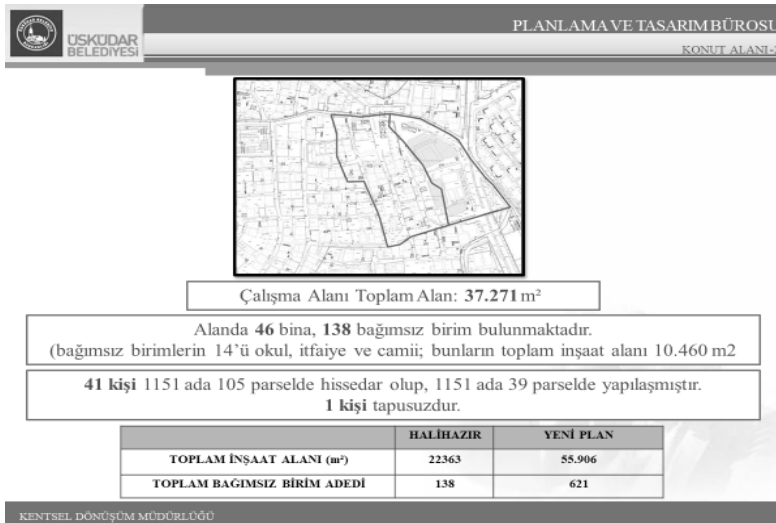
1151 Ada 39-40 Parseller Depo (Rezerv) Konut Alanı -2

1151 ada 39-40 parseller rezerv konut alanı toplam 37.271 m²'dir. Alanda 46 bina, 138 bağımsız birim bulunmaktadır. Proje gayrimenkul yatırım ortaklığı yönetimi ile yapılmaktadır. Okul, itfaiye ve camiinin toplam inşaat alanı 10.460 m²'dir. 41 kişi 1151 ada 105 parselde hissedar olup, 1151 ada 39 parselde yapılaşmıştır. 1 kişi tapusuzdur. Mevcut durum analizleri ile ilgili saha çalışmaları tamamlanmış ve vatandaş görüşmeleri neticelendirilmiş olup inşaat faaliyetleri devam etmektedir. Yapılacak olan projede müteahhit firma ve Üsküdar belediyesi arasında kat karşılığı sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme oranınca ortaya çıkan daireler hak sahiplerine direk olarak devirleri yapılacaktır.

Şekil 7: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden Depo Konut Alanı -2 Halihazır Ve Mevcut Plan Durumu

Yukarıdaki şekilde; depo konut alanında yapılan kentsel dönüşüm projesinin hali hazırdaki durumu ve yeni yapılmış bölge planındaki konut ve kamusal alanların plan görüntüsü mevcuttur.

Şekil 8: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden Depo Konut Alanı -2 Mevcut Durumu ve Dönüşüm Sonrası Sayısal Karşılaştırma

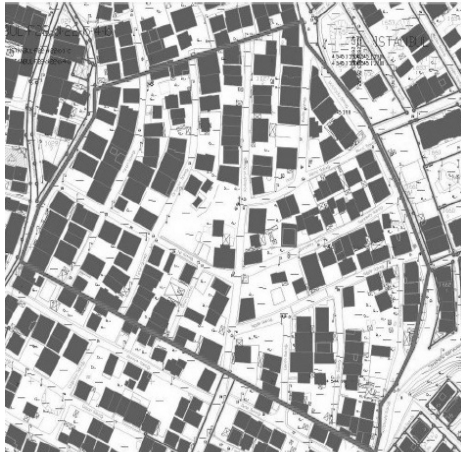

Yukarıdaki şekilde; yeni plana göre Yavuztürk mahallesindeki örnek bir tasarım çalışması yapılacak olan parselin konumu işaretlenmiştir.

Şekil 11: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden 1027 Ada 2 Parsel Fiili Durumun Sayısal Verileri

Yukarıdaki şekilde; Yavuztürk mahallesinde bulunan bir parselin büyüklüğü sınırları ve parsel üzerindeki bina ve bağımsız birim sayılarının sayısalı mevcuttur.

Toplam Alan Büyüklüğü : 64.723 m
Toplam Bina Taban Alanı: 24.490 m
Toplam İnşaat Alanı : 60.000m²

Toplam Bağımsız Birim Sayısı:618 t

ve
TOPLAM
HİSSEDAR SAYISI 257'dir.

Şekil 12: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden

Yukarıdaki şekilde; Yavuztürk mahallesinde bulunan 1027 ada 2 parselin parsel sınırları ve hali hazırdaki durumu uydu görüntüsü ile gözlemlenmektedir.

Şekil 13: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden

Yukarıdaki şekilde; Yavuztürk mahallesinde bulunan 1027 ada 2 parsel üzerinde hali hazırda bulunan bağımsız birim sayısı ve yeni yapılmış plana göre eğer bir dönüşüm gerçekleşir ise kaç bağımsız birim oluşacağını görüyoruz.

Şekil 14: Üsküdar Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Arşivinden

Yukarıdaki şekilde; Yavuztürk mahallesinde bulunan 1027 ada 2 parsel üzerinde gerçekleştirilecek kentsel dönüşüm projesinin mahalle tasarım çalışmasını görmekteyiz. Bu çalışma eğer geniş bir alana yayılabilirse düzgün şehirleşmede önemli adımlar atmış olacağız.

SONUÇ

Tarih boyunca şehirler ve bunun peşine şehirleşmeler ortaya çıkmış ve ilk başlarda insan hayatını, ihtiyaçlar ve yaşam biçimi bakımından kolaylaştırmıştır. Zaman içerisinde bu kolaylaştırıcı faktörler insanlar için yararlı olsa da kontrolsüz ve plansız olduğundan insanların hayatlarını tam tersine olumsuz etkilemiştir. Şehir ve şehirleşmenin sağlıklı bir şekilde oluşması için neler yapılmalı bu sebepler içerisinden yerel yönetimlerin etkileri nelerdir bunlara dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bu etkiler doğru planlanır ise sağlıklı şehirleşme öngörülmektedir. Yaşanabilir şehirleşme konusu şehirde yaşayan, şehri ziyaret eden, herkesin ihtiyaçlarının temini, huzur ve refahı ile ilgilidir. Yaşanabilir şehirleşmenin sağlanması için merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin, sivil ve özel yönetim kuruluşlarının ve kentle ilgili olan herkesin birtakım sorumlulukları ile bir bütündür.

Yerel yönetimler, özellikle belediyeler şehirleşme konusunda anahtar bir role sahiptirler. Şehrin günlük sorunlarından birinci derecede sorumludur. Yukarıdaki bölümlerde, şehir ve şehirleşmenin tanımlarından ve özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu tanımlar irdelenirken şehirleşmeye olumlu ve olumsuz tesir eden etkilere dikkat çekilmiştir. Doğru bölge imar planlarını yapmak, kentin düzgün şehirleşmesinde büyük önemi vardır. Yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları arasında bulunan şehir imar planları, şehirleşmeye etki eden en önemli etkenlerden olduğunu ön görmüştür. Bu çalışmamızda şehir ve şehirleşme modelleri incelenerek yaşanabilir bir şehir ve düzgün bir şehirleşme nasıl olması gerektiğine değinilmiştir. Daha sonra yerel yönetimlerin şehirleşmedeki etkileri incelenmiş ve bu etkilerde en önemli faktörün bölge imar planları olduğu öngörülmüştür. Bütün bu verilerin ışığında, plansız ve kaçak yapılaşmış, sosyal donatı (okul, hastane, dini tesis, kültür merkezi vb.) yönünden eksik, ulaşım aksları birbiri ile koordineli çalışmayan ve en önemlisi de deprem yönünden riskli alanlar oluşturulan örnek bölgelerde yeni yapılmış imar planlarına göre kentsel dönüşüm projeleri sayısal veriler ile örneklendirilmiştir. Yapılan araştırmalarda görülüyor ki; yıllar öncesinde yapılmış düzgün bir şehrin bölge imar planları olsa idi, hem şehirleşme planlı bir şekilde ilerleyecekti hem de günümüzde bu alanları dönüştürmek zorunda kalınmayacaktı. Bu nedenle bir bölge yerleşim alanı olarak açılacaksa ilk önce en az 100 yıllık bir şehir bölge planları yapılması gereklidir. Bu da yerel yönetimlerin en asli görevlerinden birisidir. Yukarıda belirtilen

nedenlerden dolayı, Şehirleşmede Yerel Yönetimlerin etkisi çok büyüktür ve en büyük etki de doğru İmar ve Şehir planlamasının yapılmasıdır.

KAYNAKÇA

Akın, O. (1999). *Küreselleşme Olgusu ve Kent Mekanı Üzerindeki Etkileri: İstanbul Metropolitan Alanı*. İstanbul:Nobel Yayınevi.

Ataman, O. (1999). *75 Yılda Kentleşme ve Planlama*. İzmir: Egemimarlık.

Ataöv, A. (2007). *Türkiye 'de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım*. Ankara: Metu Jfa.

Başeskioglu, M. (1998). *Mahalli İdareler Reformu*. Türk İdare Dergisi,

Canpolat, H. (2002). *Yerel Yönetişim Sorunları Açısından Londra Büyükşehir Yönetimi*. Çağdaş Yerel Yönetimler (58 s.) İstanbul.

Çubuk, M. (1999). *Türk Şehirciliğine Sistemik Bir Yaklaşım Denemesi*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.İstanbul.

Çukurçayır, M. A. (2003). *Dünyada Yerel Yönetimlerin Değişen Rolü Ve Yeni Kimliği*. Çağdaş Yerel Yönetimler C.12 (5,19 s.) Ankara: Nobel Yayıncılık.

Dündar, Ö., Tekel, A. (1996). *Kent Mekanını Kimler Biçimlendirmeli? Aktörler Ve İdeolojilerimi, Halk mı, Yoksa... İdeoloji*. Erk Ve Mimarlık Sempozyumu, Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, 111-113 s

Genç, E. (1997). *Kentleşme Geleneksel Modern Geriliminde Kimlikler*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.

Genç, E. (2003). *Kent Yenileme ve Yerel Yönetimler:Kamu Yönetimi Perspektifi*. Konya: Çizgi Kitabevi.

İnam, Ş. B. (2010). *Kentsel Dönüşümde Toprak Mülkiyeti ve Sorunlar*. Ankara: ODTÜ Mezunları Dergisi.

İspir, E. (2009). *1.Uluslararası Batman Ve Çevresi Tarihi Ve Kültürü Sempozyumu*. Batman: Batman Valiliği.

Karadağ, D. (2007). *Türkiye 'de Kentsel Dönüşümün Tanımı Nedir?* Arkitera.com: http://v3.arkitera.com/haber_23053_turkiye-de-kentsel-donusumun-tanimi-nedir.html

Keleş, R. (1992). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi

Keleş, R. (1992). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keskin, D. S. (2006). *Londra'nın Sürdürülebilir Kentsel Yenileme Deneyiminden, Türkiye ve İstanbul Özelinde Yenileşme Çalışmalarında Nasıl Faydalanılabilir?*, Kentsel Dönüşüm Sempozyumu (30 s.) Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası

Keskinok, M. Ç. (2000). *Mekân Planlama ve Yargı Denetimi*. Ankara: Yargı Kitabevi.

Onar, S. (1966). *İdare Hukukunun Umumi Esasları*. C. 2 (589 s.) İstanbul: İsmail Akgün Matbaası .

Ortaylı, İ. (1977). *İstanbul'un Mekansal Yapısının Tarihsel Evrimine Bakış*. Amme İdaresi Dergisi. İstanbul.Sayı:9, 95-107 s.

Özden, P. P. (2008). *Kentsel Yenileme*. İstanbul: İmge Yayınevi.

Özek, Ç. (1973). *Türkiye'de Şehirleşmenin Ana Nitelikleri ve Ceza Adaleti Yönünden Yol Açabileceği Sorunlar*. İstanbul.

Parlak, B. (2006). *Merkezi Yönetim- Yerel Yönetim İlişkileri. Avrupa Perspektifinde Yerel Yönetimler* (354 s.) İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları.

Süher, H. (1996). *Kentleşme ve Kentlileşme Politikaları, Yeni Yüzyıl Türkiye'de Kentleşme*. Ankara: Türkiye'nin Sorunları Dizisi: 7.

Tekşen, A. (2003). *Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik. Ankara'daki Malatyalılar Örneği*

Ünal, Y. (1999). *Türk Hukukunda Plan Türleri, Planlar Sıradüzeni, Planlamada, Yetki Ve Büyükşehir Belediyelerinde Planlamalar*. Galatasaray Üniversitesi Uluslararası Kongre. İstanbul. 29 s.

Üsküdar Belediyesi.(2016). *Plan ve Proje Müdürlüğü Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgesi Plan Raporu*

Yasin, M. (2005). *Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Hukuki Boyutu*. TBB Dergisi. Sayı:60. 113 s.

İnternet Kaynakları:

URL-1 <http://sbp.klu.edu.tr/Sayfalar/4821-mesleki-mevzuat.klu>

URL-2 <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>

URL-3 <http://www.transanatolie.com/ic/gorev-yetki-sorumluluklar.htm#09>

URL-4 <http://arsiv.ntv.com.tr/modules/interactive/harita.html>